

این شماره تقدیم می‌شود به
استاد شهید دکتر
مصباح الهدی باقری

شوک بزرگ به بازار جهانی انرژی

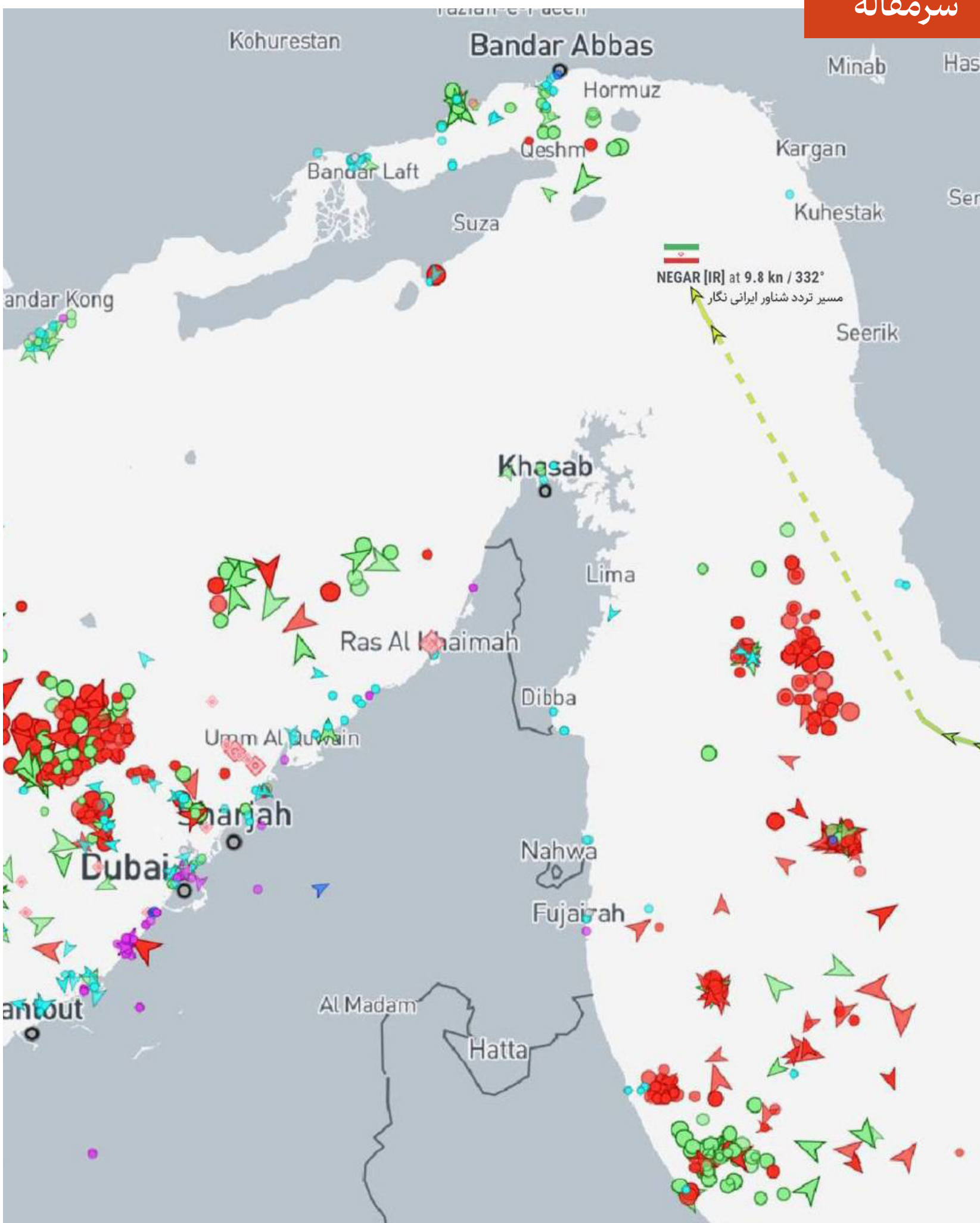
تنگه هرمز؛ اهرم راهبردی ایران در جنگ

پرسش و پاسخ

چگونه حتی بدون استفاده گسترده از موشک‌ها، می‌توان برای مدت طولانی در تنگه هرمز اختلال ایجاد کرد؟

اختلال در تنگه هرمز لزوماً به استفاده گسترده از موشک‌های دوربرد وابسته نیست، زیرا این آبراه باریک و پرتردد نسبت به ابزارهای متنوعی آسیب‌پذیر است. یکی از روش‌ها استفاده از پهپادها برای ایجاد تهدید مداوم علیه کشتی‌ها یا زیرساخت‌های دریایی است؛ حتی حملات محدود یا احتمال آن می‌تواند باعث افزایش ریسک عبور و کاهش تردد کشتی‌ها شود. علاوه بر این، مین‌های دریایی از مهم‌ترین ابزارهای ایجاد اختلال طولانی‌مدت در مسیرهای دریایی محسوب می‌شوند. کارگذاری مین در مسیرهای عبور کشتی‌ها می‌تواند حرکت نفتکش‌ها را به‌شدت محدود کند، زیرا پاکسازی مین‌ها فرآیندی پیچیده، زمان‌بر و پرهزینه است و معمولاً نیاز به عملیات گسترده دریایی دارد. در نتیجه، حتی بدون درگیری مستقیم و گسترده، ترکیبی از تهدیدهای پهپادی، مین‌ریزی و ناامنی ادراک‌شده می‌تواند عبور و مرور کشتی‌ها را کاهش دهد و برای مدتی قابل توجه در جریان تجارت انرژی از این مسیر اختلال ایجاد کند.

این شرایط قرار خواهند گرفت. در این حین روسیه نیز برای فشار به اروپا در جنگ با اوکراین به دنبال قطع گاز اروپا هست که اگر عملی شود به قول تحلیلگران خارجی اروپا به جهنم تبدیل میشود. با وجود این اتفاقات کشورهای مختلف از جمله آمریکا به دنبال راه حلی برای این موضوع هستند، ترامپ ایده اسکورت نظامی نفتکش‌ها را مطرح کرده است، اما این طرح با انتقاد روبه‌رو شده است؛ زیرا روزانه حدود ۶۰ نفتکش از این تنگه عبور می‌کنند و تعداد ناوهای جنگی آمریکا در خلیج فارس برای اسکورت چنین حجمی کافی نیست و هزینه‌های بسیار بالایی ایجاد خواهد کرد. علاوه بر این، تجربه جنگ ایران و عراق نشان داد که حتی با وجود اسکورت نظامی نیز عبور نفتکش‌ها می‌تواند با تهدیدهایی مانند مین‌گذاری مواجه شود.

ایران کشورهای حاشیه خلیج فارس را به دلیل همکاری با متجاوزان به عنوان اهداف مشروع نظامی و اقتصادی تلقی می‌کند و بستن تنگه هرمز را به عنوان اهرم فشار به کار گرفته است. در نتیجه دیدیم که کشورهای عربی درحال کاهش تولید نفت و گاز هستند. در صورتی که این کشورها همکاری خود را متوقف کنند و زمینه توقف حملات را فراهم سازند، امکان عبور از تنگه فراهم خواهد شد. در نهایت اگر آمریکا و اسرائیل از اقدامات نظامی خود دست بکشند، ایران نیز می‌تواند شرایط را به وضعیت پیشین بازگرداند. در غیر این صورت بسته شدن تنگه هرمز ادامه خواهد یافت و ممکن است سایر کشورها به صورت مستقیم یا دیپلماتیک در این درگیری دخیل شوند. به این ترتیب زمان‌بندی این اقدام، نشان‌دهنده تلاش ایران برای تثبیت کنترل خود بر یکی از مهم‌ترین شاهراه‌های انرژی جهان است و اثرات آن با بازگشایی بازارهای جهانی و تغییر قیمت نفت آشکارتر خواهد شد. ♦

سرمقاله

♦ | تنگه هرمز از گذرگاه‌های استراتژیک جهان است که روزانه ۲۱/۵ میلیون بشکه نفت از آن خارج شده و در سرتاسر جهان فرستاده میشود. این مقدار برابر با ۲۰٪ مصرف کل جهان می‌باشد. همچنین بیش از ۷۵٪ نفت صادراتی کشورهای خلیج فارس از طریق این تنگه منتقل می‌شود. با توجه به این حجم از انتقال در این گذرگاه، بسته شدن تنگه هرمز تأثیر مستقیم و قابل توجهی بر اقتصاد و صنایع جهان خواهد داشت.

ایران در شرایط جنگی می‌تواند به طور موقت و در کوتاه‌مدت از این ابزار برای دفاع از خود استفاده کند و از آن در مجامع بین‌المللی دفاع نماید؛ زیرا در شرایط جنگی، طرفین برای ایجاد بازدارندگی و پیشبرد اهداف خود مجاز به انجام اقداماتی هستند، به شرط آنکه خارج از عرف بین‌المللی نباشد.

در شرایطی که جنگ برای اسرائیل و متحدانش به یک جنگ وجودی تبدیل شده و هژمونی قدرت آنها با افول مواجه است، اقداماتی مانند ترور امام خامنه‌ای و دیگر فرماندهان عالی‌رتبه نظامی، ایران را به سمت استفاده از این ابزار سوق داده است. در روز نخست جنگ، سپاه پاسداران با ارسال پیام رادیویی به نفتکش‌های حاضر در تنگه هرمز از عبور آنها جلوگیری کرد و بر تصمیم خود پافشاری نمود. در پی بی‌توجهی برخی نفتکش‌های آمریکایی و انگلیسی به این هشدارها، چندین مورد از آنها هدف حمله موشکی قرار گرفتند.

پس از این اقدامات، شرکت‌های بزرگ کشتیرانی عملیات خود از مسیر تنگه هرمز را متوقف کرده و به کشتی‌ها دستور داده‌اند تا زمان تثبیت شرایط امنیتی در آب‌های امن لنگر بیندازند.

در این چند روز اخیر تأثیر مستقیم این اقدام را بر قیمت نفت مشاهده کردیم و قیمت نفت با رشد بی سابقه ای به قیمت حدود ۸۴ دلار رسید. و این افزایش با بسته نگه داشتن تنگه هرمز همچنان افزایشی خواهد بود. علاوه بر این، افزایش قیمت نفت به طور طبیعی باعث افزایش قیمت فرآورده‌های نفتی از جمله بنزین خواهد شد. مسئله قیمت بنزین همواره یکی از چالش‌های مهم در آمریکا بوده و افزایش شدید آن می‌تواند به یک بحران داخلی تبدیل شود. کشورهای اروپایی نیز به دلیل وابستگی به واردات نفت از کشورهای حوزه خلیج فارس تحت تأثیر

خبرخوان

● سی‌ان‌ان: توقف کامل تردد نفتکش‌ها در تنگه هرمز برای اولین بار از زمان آغاز جنگ

بر اساس گزارش جدیدی که شبکه سی‌ان‌ان منتشر کرده، تنگه هرمز برای اولین بار از زمان آغاز جنگ شاهد توقف کامل تردد نفتکش‌ها بوده است. بر اساس داده‌های شرکت اس‌اند‌پی گلوبال که در اختیار شبکه سی‌ان‌ان قرار گرفته، روز چهارشنبه هیچ نفتکشی از این آبراه حیاتی عبور نکرده است.

● گروه هکری «جبهه پشتیبان سایبری» در تازه‌ترین گزارش خود، از حمله سایبری به یکی از بزرگترین شرکت‌های سوخت رسان در سرزمین‌های اشغالی به نام HLD خبر داد.

این شرکت متعلق به وزارت دفاع رژیم صهیونیستی است و به بیش از نیمی از جایگاه‌های سوخت در سراسر این رژیم سوخت رسانی می‌کند. این گروه هکری، در گزارش خود، اسنادی مبنی بر سوخت رسانی شرکت مذکور به ناوها و کشتی‌های جنگی آمریکایی را در جنگ اخیر منتشر کرده و به نظر می‌رسد این اقدام، خلل جدی در سوخت رسانی به سیستم‌های جنگی آمریکا و رژیم صهیونیستی ایجاد کند

● کاهش شدید تولید نفت عراق / کاهش به میزان کل صادرات نفت ایران!

عراق نخستین کشوری است که ناچار به کاهش تولید نفت شده است. بغداد تاکنون حدود ۱.۵ میلیون بشکه در روز از تولید خود

را کاهش داده و در صورت ادامه بحران ممکن است این رقم به بیش از ۳ میلیون بشکه در روز برسد. تحلیلگران هشدار داده‌اند اگر صادرات نفت از تنگه هرمز از سر گرفته نشود، کویت و امارات متحده عربی نیز ممکن است به زودی مجبور به کاهش تولید شوند؛ زیرا ظرفیت ذخیره‌سازی نفت آنها محدود است و در صورت پر شدن مخازن، ادامه تولید ممکن نخواهد بود. برآوردها نشان می‌دهد کویت تنها حدود ۱۸ روز و امارات حدود ۲۲ روز می‌توانند نفت تولیدی خود را ذخیره کنند. پس از آن، در صورت ادامه اختلال در صادرات، این کشورها نیز مجبور به کاهش تولید خواهند شد.

● دویچه بانک: بسته شدن کامل هرمز نفت را تا ۲۰۰ دلار می‌برد.

بر اساس تحلیل Deutsche Bank، در صورت بحران در تنگه هرمز، سه سناریو برای بازار نفت مطرح است. اگر تنگه سریع باز شود قیمت نفت به حدود ۷۰ تا ۸۰ دلار بازمی‌گردد، در صورت اختلال محدود یا نااطمینانی در عبور نفتکش‌ها قیمت‌ها می‌تواند در محدوده ۸۰ تا ۱۰۰ دلار نوسان کند. اما در سناریوی بدبینانه یعنی انسداد کامل تنگه و توقف بخش بزرگی از صادرات نفت خلیج فارس، قیمت نفت ممکن است تا حدود ۲۰۰ دلار در هر بشکه جهش کند.

● بلومبرگ: دولت ترامپ در حال بررسی گزینه‌های مختلف برای مقابله با افزایش شدید قیمت نفت در شرایط جنگ با ایران است.

● اوایل پرایس: اوضاع بازار گاز اروپا با تشدید اختلالات تنگه هرمز در زنجیره‌های تأمین LNG بحرانی شده است.

قیمت LNG در حالی ۲ برابر شده که بخش‌هایی از اروپا تنها برای چند روز ذخیره گاز مایع دارند.

● نشریه اکونومیست با هشدار درباره پیامدهای فاجعه‌بار افزایش قیمت نفت به ۱۰۰ دلار، از دونالد ترامپ خواست تا برای جلوگیری از شوک تومری و رکود اقتصادی، جنگ را متوقف کند.

● دو پهپاد ساعت ۲۱:۲۳ و ۲۱:۳۰ به میدان نفتی سرسنگ در دهوک حمله کردند.

میدان توسط شرکت آمریکایی HKN Energy اداره می‌شود. تلفات انسانی نداشت اما تأسیسات آسیب دید. تولید نفت میدان متوقف شد. این حمله در میان افزایش تنش‌ها و حملات پهپادی در اقلیم کردستان رخ داده است.

● بلومبرگ: کویت عملیات پالایش نفت در پالایشگاه‌های خود را با بسته شدن تنگه هرمز کاهش می‌دهد.

● رشد ۷۰ درصدی سوخت جت در اروپا

قیمت سوخت جت اروپایی این هفته بیش از ۷۰٪ افزایش یافته و به بالاترین سطح از ژوئن ۲۰۲۲ رسیده است. ۴۰٪ از سوخت جت اروپا از تنگه هرمز عبور می‌کند.